

BELANGRIJKSTE PERSONAGES IN DIT VERHAAL

Zuster Fidelma van Cashel, een *dálaigh* (soort onderzoeksrechter) in het Ierse rechtssysteem van de zevende eeuw na Christus

Broeder Eadulf, een Saksische monnik afkomstig uit Seaxmund's Ham in het zuiden van Engeland, levensgezel van Fidelma

In Bingham

Huneric, een jager en gids

Broeder Donnchad van Lios Mór

In Cashel

Colgú, koning van Muman en broer van Fidelma

Ségdae, abt van Imleach en hoogste bisschop in Muman

Broeder Madagan, zijn beheerder

Caol, commandant van de Nasc Niadh, lijfwacht van de koning

Gormán, een krijger van de Nasc Niadh

Brehon Aillín, een rechter

In Cill Domnoc

Broeder Corbach

In Lios Mór

Iarnla, abt van Lios Mór

Broeder Lugna, zijn *rechtaire* of beheerder

Broeder Giolla-na-Naomh, de smid

Broeder Máel Eoin, de *bruigad* of herbergier

Broeder Gáeth, vroegere *anam chara* (zielsvriend) van broeder Donnchad

Broeder Seachlann, heelmeeester

Broeder Donnán, *scriptor* (bibliothecaris)

Broeder Echen, de *echaire* of stalhouder

Eerwaardige Bróen, een bejaard lid van de gemeenschap

Vrouw Eithne van An Dún, moeder van broeder Donnchad

Glassán, de bouwmeester

Gúasach, zijn pleegzoon en leerling

Saor, timmerman en assistent-bouwmeester

In Fhear Maighe

Cumscrad, hoofdman van de Fir Maige Féne

Cunán, zijn zoon en assistent-bibliothecaris

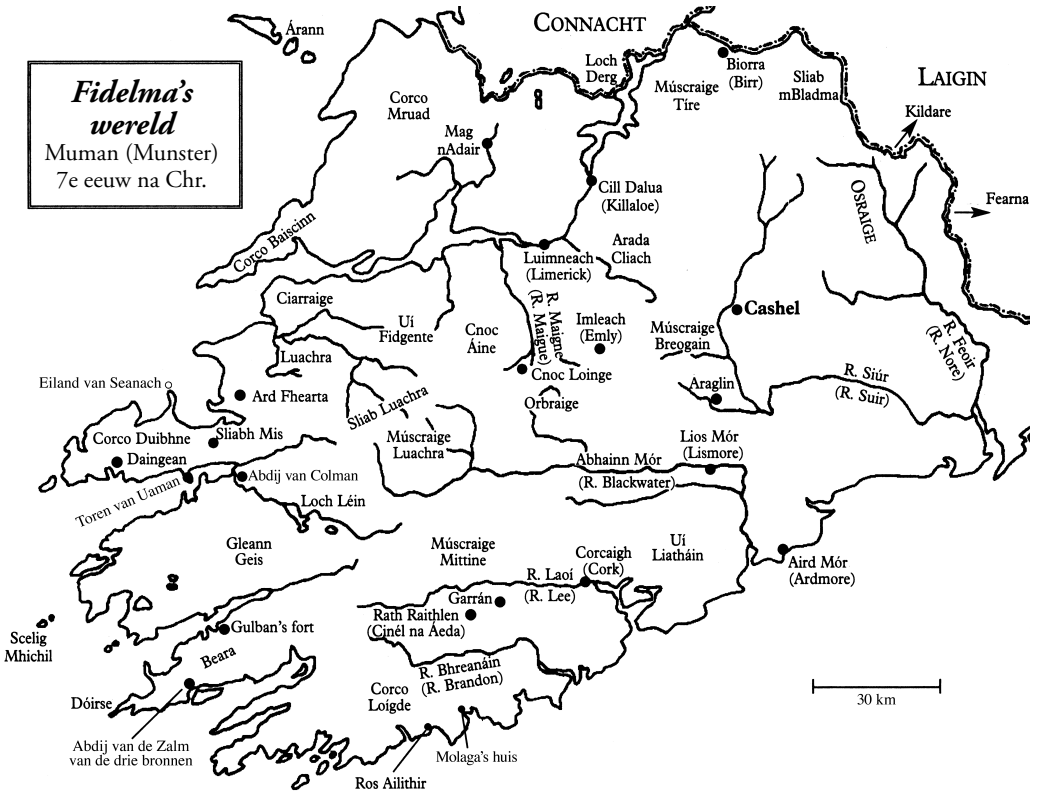
Muirgíós, schipper

Eolann, schipper

Uallachán, hoofdman van de Uí Liatháin

Broeder Temnen, bibliothecaris van Ard Mór

De foto op de voorkant van dit boek is van de *An Abhainn Mór*, de Grote Rivier, die tegenwoordig de Blackwater-rivier wordt genoemd, en is gemaakt vanaf de brug bij Lios Mór, heden ten dage gespeld als Lismore.

VOORWOORD

De sneeuw kwam in dikke, ijzige vlokken naar beneden en sloeg koud en plakkerig in hun gezicht, verduisterde het pad langs de oever van de rivier en bracht een nieuwe laag aan over het al witte landschap. De lage bergen die aan beide kanten van de rivier om hen heen lagen, leken te verdwijnen onder het witte dek, want er was al enkele weken sneeuw op neergekomen. Er was geen geluid van vogels, die hadden verstandig genoeg beschutting gezocht, of van andere dieren. Op de hei en tussen de bomen was het stil. Zelfs hun voetstappen maakten geen geluid, want de sneeuw eronder was dicht en zacht. Alleen de grote rivier aan de rechterkant liet zich horen door een constant geklater, terwijl zij haar woelige pad sneed door de witte omgeving.

‘Is het nog ver?’

De lange man met baard die vooropliep hield zijn gelijkmatige pas niet in.

‘Nee, niet ver,’ riep hij zonder zijn hoofd om te draaien. Het was niet voor het eerst dat zijn metgezel, die zijn best deed hem te volgen, die vraag stelde sinds ze uit de kleine nederzetting waren vertrokken. De tweede man was tenger gebouwd en ongeveer dertig jaar oud. Hij was gewikkeld in de donkerbruine wollen pij van een geestelijke. Het antwoord van zijn forse gids, die een jagerscape droeg van dassenbont, was elke keer hetzelfde terwijl ze voortsjokten over het pad.

Het was laat in de middag. Net voor het landschap verduisterd werd door de sneeuwbuï, had de kloosterling ongerust naar de grijze wolken in het oosten gekeken. Ze hadden er donker en dreigend uitgezien, zo boven de lage bergketen hangend, en het was duidelijk dat het eind van de dag naderde, net als een flinke hoeveelheid sneeuw.

‘Zullen we er voor donker zijn?’ vroeg hij zorgelijk. Hij probeerde de sneeuwvlokken van zijn wenkbrauwen en oogleden te vegen. Het licht was nu helemaal vervaagd en de kou was intens geworden.

‘Ja, voor het donker is,’ bevestigde zijn gids. De man gniffelde plotse-
ling met een diep geluid vanuit zijn keel en voegde eraan toe: ‘Maakt u
zich geen zorgen, kleine broeder, uw God zal u zeker beschermen op een
dergelijke plek, zelfs als de nacht gevallen is.’

‘Ik ben gewoon benieuwd naar die plek.’ Het antwoord van de ander
kwam er wat stijf uit.

‘Een vreemde plek om te bezoeken voor iemand van uw geloof,’ merkte
de gids op.

De geestelijke antwoordde niet.

De gids haalde filosofisch zijn schouders op. Het ging hem niet aan
waarom deze buitenlandse pelgrim om zijn diensten als gids had verzocht.
Nou ja, eerlijk gezegd was het de oude pater Audovald geweest die hem
had ingehuurd om voor deze vreemdeling te gidsen. Pater Audovald was
de bejaarde priester van de kapel die gewijd was aan de heilige Martinus.
Hij werd beschouwd als de leider van de kleine nederzetting Bingium aan
de oever van de grote rivier de Renos. Hij had Huneric verteld dat hij al-
leen maar wist dat deze man die ochtend vroeg bij hem was aangekomen.
De buitenlander was de rivier af komen zakken in een van de robuuste
handelsschuiten, was aan land gegaan en had rondgevraagd naar een gids.
Hij werd verwezen naar pater Audovald, die op zijn beurt Huneric had
gevraagd de nieuwkomer te brengen naar waar hij heen wilde.

Huneric had de reputatie dat hij als jager ieder hoekje van de wouden
en bergen langs de rivier kende. Hij had de buitenlandse geestelijke al
diverse malen onopvallend bekeken. Hij probeerde erachter te komen
waar hij vandaan kwam. De pelgrim was uit het zuiden gekomen, dat
wist hij. Zijn gezicht was door de zon gebruind, ondanks dat het al laat
in de winter was. Maar de man klonk niet als iemand die uit het Middel-
landse zeegebied kwam en zag er ook niet zo uit. Hij had sproeten op zijn
wangen en voor zover Huneric het kon zien was zijn haar koperkleurig.
De vreemdeling sprak vloeiend Latijn, wat hun enige gemeenschappe-
lijke taal was, maar het klonk beschaafder en archaischer dan het ruwe,
informele Latijn dat Huneric gebruikte wanneer hij handel dreef met de
Galliërs.

Het pad draaide licht landinwaarts richting de beschutting van het bos.
Alleen een flauw lager liggend spoor in de deken van sneeuw gaf aan
waar het pad liep. Zo nu en dan bezweek een laag eerder gevallen en nu
bevroren sneeuw met flink gekraak onder Hunerics zware stappen. De
bomen gaven wat bescherming tegen de sneeuwstorm en het pad werd
makkelijker, maar het was duidelijk dat het bos niet veel meer was dan
een kreupelhoutbosje en dat het hooguit kort wat bescherming zou geven
tegen de jachtsneeuw.

‘We moeten daar de Nava oversteken,’ meldde de gids en schudde de

sneeuw van zijn cape met een vreemde, hondachtige beweging van zijn lichaam. ‘Die komt uit in de Renos. De stromingen zijn sterk en gevaarlijk. Gelukkig ligt er een oude houten brug. Daar gaan we erover.’

‘Nog een rivier?’ vroeg de pelgrim, het klonk bijna als een klacht.

‘Niet zo breed als de Renos. Maar een oude man heeft me eens verteld dat de Galliërs, die hier woonden voordat mijn volk hier kwam, de rivier ‘Nava’ noemden omdat het ‘woeste rivier’ betekent. Hier is de samen-vloeiing van de Nava en de Renos,’ voegde hij er onnodig aan toe.

Tegen de tijd dat ze door het stukje bos heen waren, sneeuwde het niet meer, hoewel er nog steeds dreigende laaghangende bewolking was. Ze stuitten plotseling op een kleinere stroom. Daarover lag een lange, gammele, houten brug. Het water kolkte er wit en onstuimig onderdoor. Het zag er wild uit, alsof de rivier zichzelf met brute kracht leegde in de bredere rivier verderop, waardoor er draaikolken en stroomversnellingen ontstonden. Het zou gevaarlijk zijn om in een boot over te steken.

De gids bleef even staan.

‘Zoals u kunt zien, slingert de Renos door de heuvels en buigt daar scherp naar het noorden,’ wees Huneric. ‘De Renos is een brede waterweg. In vroeger tijden besloten de Romeinse legioenen om hun Via Ausonia hier langs de oever aan te leggen om zo Bingium te verbinden met de stad Augusta Treverorum. En hier hadden ze een fort gebouwd, bij de samenloop, om de weg te bewaken.’

‘Maar is het van hier nog ver naar de necropolis?’ vroeg de geestelijke ongeduldig.

Huneric keek naar zijn metgezel en fronste peinzend. Hij vroeg zich weer af waar de man vandaan kwam en waarom hij een verlaten Romeinse necropolis wilde bezoeken.

‘De overblijfselen van de Romeinse begraafplaats liggen net achter die bomen aan de andere kant van de brug. Het is nu niet ver meer. Kom, maar wees voorzichtig met het oversteken van de brug. Het hout zal glibberig zijn door de sneeuw.’

Die waarschuwing kwam van pas, want een paar keer verloor de geestelijke bijna zijn evenwicht. Alleen door de houten reling van de brug vast te grijpen voorkwam hij dat hij in volle lengte op het natte, modderige brugdek terechtkwam. Eenmaal aan de overkant, wist hij Huneric met meer zelfvertrouwen te volgen door de enkeldiepe sneeuw. Ondanks het sneeuwdek waren er duidelijk tekenen van vroegere bewoning te zien. Overblijfselen van muren gaven aan waar het vervallen fort stond, al waren de stenen muren grotendeels verdwenen, misschien gebruikt door de plaatselijke bevolking om ergens anders nieuwe woningen van te bouwen. Toen zag hij ineens de resten van een sinds lang in onbruik geraakte weg.

Huneric ging voor hem uit naar de rand van wat een ander stuk bos leek. Het donkere bladerdak zag er nogal griezelig uit. De geestelijke staarde naar de hoge bomen, die voor hen oprezen als een onneembare muur, omringd door een rand van bramen en brandnetels; een natuurlijke verdediging tegen indringers. Huneric leek een pad door de dichte barrière te kennen. De geestelijke zag taxusbomen en groenblijvende steeneiken. Hij herkende zelfs de groene bast van jonge hulst en de gladde grijze stammen van de oudere hulst. Het lage stekelige blad diende als afschrikmiddel voor grazende dieren. Hoog tussen een groep bomen, die hun blad voor de winter hadden laten vallen, zag hij rare ronde donkere vormen. Eerst dacht hij dat het vogelnesten waren, tot hij beseftte dat het maretak was.

Het viel de geestelijke op dat de bossen vreemd stil waren, hoewel het had opgehouden te sneeuwen. Er was geen enkel teken van een bewegend dier in de buurt; nergens was een vos of een wolf te bekennen. Je kon ook de stromende rivier niet meer horen. Hij trok een gezicht en probeerde het gebrek aan natuurlijke geluiden te wijten aan de kou en het weer. Maar toch kon hij een ongeruste huivering over zijn rug niet onderdrukken.

Huneric keek even naar hem om en glimlachte zuinig; hij leek zijn bezorgdheid te herkennen.

‘Nog maar een paar meter, vriend,’ zei hij luchtig.

En inderdaad, na een paar meter kwamen ze bij een grote, kennelijk kaalgekapte open plek, die werd omringd door een dichte rand bomen en struiken. De overhangende takken gaven de open plek als het ware een beschermende overkapping. De geestelijke zag dat de open plek vol stond met kleine heuveltjes, vervallen stenen monumenten en grafstenen, overwoerd door allerlei planten en onkruid.

Huneric stapte opzij en liet de geestelijke om zich heen kijken.

‘Dit is waar de Romeinse legionairs, die dienden in het garnizoen hier in het fort, hun doden begroeven,’ verkondigde hij bijna trots, alsof het zijn eigendom was. ‘Dit is de necropolis die ze vele eeuwen geleden hebben gebouwd.’

De geestelijke ademde zachtjes uit. Door de kou zag je de damp van zijn adem.

‘U weet waar ik naar op zoek ben?’

‘De graven van de boogschutters, het eerste cohort,’ bevestigde zijn gids. ‘Komt u maar mee.’

Hij liep over de begraafplaats naar een andere plek, waar diverse stenen uit de bodem oprezen. Hij stopte voor een van de stenen en haalde met zijn hand het mos weg dat de inscriptie had bedekt.

‘Is dit degene die u zocht?’ vroeg hij.

De geestelijke ging voor de steen op z'n hurken zitten en tuurde naar de Latijnse inscriptie. Hij las de naam zachtjes in zichzelf. Toen ademde hij diep uit en knikte.

‘Dit is de naam waar ik naar op zoek was,’ antwoordde hij rustig. Hij veranderde van houding om de steen van dichterbij te bekijken. ‘Er staat dat hij uit Sidon kwam...’

Huneric was trots op zijn opleiding en het feit dat hij de woorden kon lezen die pater Audovald hem had geleerd. Hij knikte bevestigend. ‘Hij kwam uit Sidon, dat ligt in het land van de Feniciërs.’

‘... *miles exsignifer Cohorte Prima Sagittariorum hic situs est,*’ las de geestelijke. ‘Hij was de vroegere vaandeldrager in het Eerste Cohort van de Boogschutters en hij ligt hier begraven.’

Terwijl Huneric met verbazing toekeek, groef de geestelijke in zijn tas die hij bij zich had en haalde er een klein houten schrijftablet uit, dat uit twee delen bestond die met een scharnier aan elkaar verbonden waren, en een dunne benen schrijfstift. Hij opende het schrijftablet. De was in het midden van elk houten deel was koud en de geestelijke was een tijdje bezig om het met de warmte van zijn hand zacht te maken. Toen het zacht genoeg was, schreef hij zorgvuldig de vijf Latijnse regels van de inscriptie over. Hij deed zijn schrijftablet met een klap dicht en stopte het met de schrijfstift terug in zijn tas. Hij stond nog een ogenblik naar het monument te kijken.

‘Dank u,’ zei hij op zachte, bijna berustende toon. ‘We kunnen nu terug naar Bingium, wanneer u maar wilt.’

Huneric was verbijsterd. ‘Dit was alles waar u voor kwam?’

‘Dit is genoeg.’

‘Was deze Romein een van uw voorvaderen? U hebt een heel eind gereisd om alleen maar een korte inscriptie te lezen.’

De geestelijke glimlachte zuinig en schudde zijn hoofd. ‘Hij was geen voorvader van mij,’ antwoordde hij.

‘Wie was het dan?’ drong Huneric aan. ‘Waarom was hij zo belangrijk dat u deze reis hebt gemaakt vanuit uw land, waar dat ook moge wezen, om alleen maar naar een stuk steen te kijken waaronder hij begraven ligt?’

‘Waarom hij zo belangrijk is?’ De geestelijke keek Huneric somber en met vermoeide ogen aan. Huneric dacht even dat hij in tranen zou uitbarsten. Zijn bleke gezicht stond grimmig.

‘Omdat die man,’ hij maakte een gebaar naar het graf, ‘de bron kan zijn geweest van een leugen die de wereld heeft veranderd.’

HOOFDSTUK EEN

Hoewel het nog niet het eind van de zomer was, hing er een koude nevel in de lucht en abt Iarnla trok zijn stoel dicht bij het roke-
rige houtvuur. Er straalde geen warmte vanaf, alleen grijze rook en het sissende geluid van vocht. Hij ademde geërgerd uit.

‘Het hout is vochtig, broeder Gáeth,’ vermaande hij de kloosterling met het vollemaansgezicht, wiens taak het was hout te halen voor het verwarmen van de kamer van de abt.

‘Het spijt me, vader abt,’ stotterde de man. ‘We hebben net pas gemerkt dat het riet van het dak van de houtopslagplaats vervangen moet worden. De regen is er doorheen gegaan en is in het hout getrokken en...’

Abt Iarnla kapte zijn woorden af.

‘*Mox nox in rem,*’ snauwde hij ongeduldig, ‘nog even en het is donker. Doe er iets aan.’ De houtdrager hoorde dit bijtende verwijt met gebogen hoofd aan en mompelde dat hij meteen op zoek zou gaan naar droge houtblokken om de natte te vervangen. Broeder Gáeth was een lange man met een bijna lelijk te noemen gezicht en een constant terneergeslagen uitdrukking, waardoor de oudere abt zich meteen schuldig voelde over zijn scherpe woorden. Het was bekend dat broeder Gáeth niet sterk van geest was en dat zijn Latijn beperkt was. De abt dwong zichzelf tot een vriendelijke glimlach. ‘Als je droog hout kunt vinden, breng het dan snel, want ik voel een verkoudheid opkomen.’ Broeder Gáeth liep gehoorzaam naar de deur.

Toen hij die opende, trof hij een lange magere, haast uitgemergelde man met bleke blauwe ogen op de drempel aan, met zijn hand omhoog alsof hij net van plan was om te kloppen. Broeder Gáeth stapte snel opzij en boog respectvol zijn hoofd. Want broeder Lugna was de *rechter*, de beheerder, van de abdij van Lios Mór en - na de abt - de machtigste man in de abdij.

Abt Iarnla had gehoord dat de adem van broeder Gáeth even had ge-